

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Shod „Kat. polit. društva“ v Novem Mestu.

Izvanredno slovesno se je zvršil 6. t. m. shod katoliško političnega društva v Novem mestu. Šlo se je 3000—4000 vrlih Dolenjcev od vseh strani. Skoro vse bližnje in daljne občine so bile zastopane po svojih županih in občinskih svetovalcih. Bilo je mnogo celo takih, ki so prišli po 8 ur daleč k shodu. Vsa čast jim!

Sprva se je nameravalo, da se shod ne bo vršil na javnem prostoru; a zadnje dni pred shodom je obveljalo, da bo shod vsakemu pristopen. Vežbališče pred nekdanjo vojašnico je za shod jako primeren; čeprav je ta prostor precej obišren, vendar je bil skoro popolnoma poln. Za govornike in nekatero drugo gospodo je bil prirejen lepo okrašen oder; poslušalci pa so stali pred njim na prostem. Bilo se je bati, da bo deževno vreme marsikaj preprečilo, ker prejšno noč je silno lilo; toda hvala Bogu, lepšega vremena si nismo mogli želeli. Dasi je bilo oblačno, vendar deževalo ni, celo solnce je nekoliko posvetilo. A kmalu po shodu pa se je vlila ploha.

Kmalu po 3. uri otvori podpredsednik „Kat. pol. društva“ gosp. poslanec Povše zborovanje z iskrenim pozdravom vsem zborovalcem. Nato pozdravi g. dr. Papež zbor v imenu deželnega glavarja O. Detele, kar je zbudilo med vsemi veliko naidušenje. Takoj potem prečita predsednik pripravljalnega odbora k shodu v Novem Mestu g. dr. Marinko došle brzojavne pozdrave shodu. Tem potom so pozdravili shod med drugimi novomeški mil. g. prošt Urh iz Kamnika, kjer so se zdravili, uredništvo „Slovenca“ in „Domoljuba“, „Konservativno obrtno društvo“ v Ljubljani, katol. društvo rokod. pomočnikov v St. Vidu nad Ljubljano, več odličnih gospodov iz Ljubljane itd.

Potem naprosi voditelj zborovanja g. Povše g. dr. V. Gregoriča, naj spregovori o narodni organizaciji. Razmotrival je, kaj je organizacija, kako nam je potrebna. Izvršiti se mora na temelju katoliških načel, katera morajo veljati ne le za posameznike, temveč tudi za celo človeško družbo. Ljudstvo se je oddaljilo od teh načel, zato je

zagazilo v vsakovrstne nesreče. Sedaj se odpirajo že ljudem oči, obrača se na bolje. Med Slovenci je lanski I. katoliški shod spravil vso stvar odločno v drugi tok. Po njegovem vzoru se sedaj snujejo taki politični shodi na raznih krajih po deželi, da dramijo ljudstvo in bude pravo katoliško narodno zavest. — Ker smo Slovenci sami pre-slabi, da bi kaj dosegli, treba nam zaveznikov. Te pa dobimo v zavednih katoliških možeh drugih narodnosti, ki nas bodo vedno podpirali v vseh naših opravičenih težnjah. — Dandanašnji učini med narodi mnogo zla prenapeta narodnostna ideja, ki seje le mržnjo med ljudi, ker ne priznava vsem enakih pravic. Še več zla provzročuje pa kapital, ker le nekateri bogatí, drugi pa pri vseh svojih naporih le ginejo. Vzrok vsemu temu je le pomanjkanje vere. Zato pa katoliška narodna organizacija stavi vero katoliško vedno na prvo mesto.

Tako je bilo nekako ogrodje izbornega tega govora. Opomniti moramo takoj pri tej priložnosti, da govori se ne smejo le čitati, temveč treba jih tudi preišljevati, da dobi človek kaj naukov iz njih. Vsi ti govori izidejo kot priloga „Dol Novicam“.

Potem je nastopil naš vrli, neumorni in neustrašeni deželni in državni poslanec g. V. Pfeifer, ki je govoril o naših gospodarskih in političnih razmerah. Omenjal je, koliko škoduje naši deželi znižana carina laškega vina, zlata valuta itd. Dolgovi so vedno večji, katerih sedaj že ni mogoče več zmagovati. Mnogo zla napravi pri nas tudi prosta ženitev. Konečno je omenjal nevarnosti, ki žugajo v novejšem času nam Slovencem.

Za tem je nastopil rojak novomeški, deželni poslanec in deželnega glavarja namestnik g. dr. Papež, ki je predlagal novo „Katoliško politično društvo“ za Dolenjsko, da izvrši sklepe katoliškega shoda. Izvrstno je začrtal osnovo tega društva, ki je silno potrebno, da se vvede edinostno delovanje in postopanje v vseh dnevnikih vprašanjih. Tako društvo bi razmotrivalo vse težave dolenjskega oratarja, v njem naj bi imel vsak Dolenjec nekako zavetišče in pomoč. Edinosti treba Dolenjcem zlasti sedaj, ko se otvori dolenjska železnica. Privredla bo seboj gotovo mnogo tujcev, ki bodo vse

preplavili s svojo kupčijo, ako se Dolenjci ne združijo in zedinijo. — V probujenje kotoliške narodne zavesti v ljudstvu pomaga mnogo tudi časnikarstvo. V tej priložnosti je govoril g. govornik tudi o našem listu doslovno: „Dolenjske Novice“ so si priborile trdno stališče tako upliyno, da izrekamo željo, naj bo ta list sodelavec ali glasilo novega političnega društva; ostane naj pa v sedanjem obsegu, da je lahko pristopen ljudstvu. Ta list naj deluje vspešno z ljubljanskim „Slovencom“, v kolikor se gre za vzajemne zadeve deželne ali vesolno katoliške“. Naloga temu novemu društvu naj bi bila tudi, da bi pospeševalo tesnejšo zvezo med duhovniki in posvetnjaki. Liberalci so to zvezo razbili; treba jo je zopet vvesti. Z božjo pomočjo se bo vse dalo izvršiti.

Nato je govoril topliški g. župnik J. Babnik o narodno-gospodarskih razmerah na Dolenjskem. V jako poljudnem, mikavnem in izvrstno sestavljenem govoru je našteval glavne vzroke propada našega kmetijstva: 1. razne nezgode n. pr. suša, povodenj, toča, trtna uš itd. 2. premalo zanimanja za napredek v kmetijstvu in vinarstvu, 3. prehudi davki, 4. pomanjkanje delavnih moči, 5. izseljevanje v Ameriko, 6. prestroga šolska pravila. Kot duhovnik je gospod govornik koncem govora odločno povdarjal, češ, da brezdomovinec ni noben slovenski duhovnik. Duhovniki živé in trpé med ljudstvom, znane so jim vse njegove nadloge in težave. On ima pa tudi srce za ljudstvo, iz katerega je on sam izšel. Ganljiv je bil trenutek, ko je g. govornik koncem govora opetovano slovesno vprašal: „Ali nam zaupate?“ in ljudstvo je glasno odgovorilo: „Zaupamo!“

Potem je g. predsednik zboru Povše vprašal, hoče-li še kak ud kat. političnega društva kaj govoriti. Oglasil se je dr. Krek, šenklavški kapelan v Ljubljani, ki je že dopoldne v kapiteljski cerkvi imel izvrsten, času primeren govor o znakih pravega moža, kakoršnih mož je sedaj tako treba, a jih je bore malo. Tu pri shodu pa je dr. Krek zahvalil poslušalce za izrečeno zaupanje in slovesno ugovarjal očitaniu, češ, da slovenski duhovniki nimajo prave ljubezni in skrbi za svoje rojake. Slovenski duhovnik v svojem poslu brezdomovinec niti ne more biti.

Nato je g. Povše v kratkih besedah zaključil zborovanje, opominjajoč k delu in zaupanju v Boga in svojo moč. Vsakdo naj odnese s shoda prijazen spomin in navdušenost, katere naj zaneti povsod, kamor pride. Sklenil je s trikratnim „živijo“-klicem papežu in cesarju.

Za njim je novomeški g. župan Perko zahvalil društvo za ta zbor; dr. Marinko pa je zahvalil g. Povšeta za tako vrlo vodstvo med zborovanjem. S presrečnim „Z Bogom!“ je zaključil predsednik Povše ta shod.

Gospodarske stvari.

Naprava češpljevega mozga ali povidla.

Ker je letos po Dolenjskem v mnogih krajih prav dobra letina za češplje ali slive, opozorili smo že v št. 13. „Dol. Novic“ naše gospodarje na pravilno napravo slivovke. Danes opozoriti hočemo naše gospodarje na neko drugo uporabo češpelj, katera se ve da nikakor ni tako važna, tako hasnovita, kakor ona za napravo slivovke, pa vendar toliko, da zasluži splošno upeljavo. V mislih imamo napravo češpljevega mozga ali povidla. Na Češkem napravljajo češpljev mozeg v veliki, da, reči se sme jako veliki meri. Ni je hiše, v kateri bi se ne napravljajal za domačo rabo, vrhu tega ga gre pa iz večjih gospodarstev sam Bog vé koliko vsako leto v promet; na Rusko, Nemško itd. ga izvažajo v sodih.

Za domačo reč napravljajo Čehi češpljev mozeg, da ga potem skozi celo leto, osobito pa v zimskem času za napravo raznih močnatih jedi uporabljajo.

Po gosposkih kuhinjah napravljajo s pomočjo češpljevega mozga finejše močnate jedi, kakor: buhte, kolače, štruklje, itd., po kmečkih pa prostejše. Na kmetih uporabljajo češpljev mozeg tudi za polivko na žganjce, rezanice, cmoke. Skratka, Čehom zaleže češpljev mozeg v gosposki kakor tudi v kmečki kuhinji toliko, da si češke kuhinje, bodi si fine ali pa priproste brez zadostne vsakoletne zaloge češpljevega mozga, ali kakor oni velijo, povidla, niti misliti ne moremo.

In kar je češpljevi mozeg v čeških kuhinjah, to postane tudi lahko pri nas, in to na veliko korist gospodarstvu, osobito z ozirom na prihranjenje zabele. Koliko kaj okusnih, osobito postnih gosposkih in kmečkih jedi bi se tudi pri nas lahko napravljalo, ako bi bila naprava češpljevega mozga v splošni navadi.

Tako pa vidimo, da se pri nas le v čeških družinah češpljevi mozeg napravlja ter uporablja. Vsak, kdor te jedi pokuša, pripoznati mora, da so prav dobre, prav okusne, tečne. Vrhu tega so pa še prav po ceni, ker prilično le malo zabele zahtevajo. Da se češpljev mozeg uživa lahko še celo brez vse zabele, kar na kruh, posebno sorščni, namazan, kar prav dobro diši, osobito otrokom. Koliko bolja, ceneja in tečnejša mala južina bi za naše otroke ne bil kos sorščnega kruha namazan s češpljevim mozgom, kakor pa kava z udrobljenim belim posebno pekovskim kruhom? Ker bi bilo istinito prav gospodarsko, da se tudi pri nas naprava ter uporaba češpljevega mozga sploh uvéde, bodi si po kmečkih kakor gosposkih ku-

hinjah, povedati hočemo, kako se napravlja na Češkem.

Popolnoma zrele, najboljše že nekoliko ovene češplje se obero, v čisti vodi oplahnejo ter koščic in pecljev oproste. Tako pripravljene zmečejo se v bakren kotel ali pa kako drugo veliko, najboljše pocinjeno posodo, v katero se na dno tudi nekoliko vode zlije. Med vednim mešanjem se kuhajo potem toliko časa, da se popolnoma razkuhajo. Razkuhane oproste se kožic s tem, da se s kuhavnico, skozi ne prereditko pa tudi ne pre-gosto žicnato sito, rešeto, pretlačijo — kakor naše kuharice velijo. Tako kožic oproščen, pa še kaj redek mozeg dne se zopet v kotel, doda se mu pa še nekoliko dišav v podobi zelenih orehovit lupin, cvečičov, sladke skorje. Koliko se ji dišav dodá, ne more se določiti, to uči skušnja osobito pa okus. Z dišavami napojen, pa še dosti pre-redek, torej še dosti prevoden mozeg, kuha se po-tem pri večkratnem pomešanji še dalje in sicer toliko časa, dokler se ne prične lesene žlice ali pa kuhovnice v podobi prav gostega močnika pri-jemati. Kakor hitro je mozeg zadosti zgoščen — ukuhan — pobero se orehove lupine ter sladka skorja iz njega, pusti se, da se popolnoma ohladi in ohlajen se natlači konečno v lonce, kible ali pa še celo v sodčke, katere se mora kar le mo-gočé dobro zakriti. V loncih zakrije se pač naj-boljši, ako se čez lonec pergamentni papir kar le mogoče dobro napne ter priveže. Sicer zadostuje pa tudi popolnoma, da se vrh polnih, na police postavljenih loncev dince položé ter te z kamenjem obtežé. Tako napravljen in shranjen mozeg ohrani se celo leto, se ve da v kar le mogoče hladni shrambi. Da na površju nekoliko splesni, je že res, no, to kar je plesnivega, da se prešičem.

Kake gosposke močnate jedi se dado s po-možjo češpljevega mozga napravljati, tega tukaj ne bolemo navajali, saj si lahko vsaka gospo-dinja to iz kake kuhinjske knjige poišče.

Navesti hočemo pa nekatere prav dobre bolj kmečke jedi:

1. Mozeg deniv kozico, primešaj mu ne-koliko vode, da bode redkejši postal in potem se-grevaj ga pri večkratnem mešanji toliko časa, da bode popolnoma gorak postal. Gorak mozeg polij čez ajdove ali koruzne žgance, ali rezanice in kaj okusna jed brez vse zabele je gotova. Ako jo hočeš zabeliti, toliko boljša bode.

2. Napravi testo iz ajdove ali pa pšenične moke. Razvleci ga kakor za štrukelj, potem ga pa namaži z segretim mozgom, kateremu nekoliko krušnih drobtinic lahko primešaš. Zvij konečno vse skupaj v obliko štruklja, katerega potem lahko v prtju skuhaš, ali pa v peči spečeš.

3. Napravi navadne krušne cmoke in daj z gorkim nekoliko zabeljenim mozgom na mizo.

Občni zbor družbe sv. Cirila in Metoda v Sežani.

Letošnji občni zbor družbe sv. Cirila in Me-toda je bil sv. Ane dan v Sežani blizu Trsta. Sežana je nekak raj sredi puščobnega Krasa in je največja slovenska vas. Imenovani dan je prišlo k zboru na stotine skupščinarjev iz vseh slovenskih pokrajin. Iz Ljubljane se je odpeljal za to družbo poseben vlak, ki je peljal Kranjce, Korošce in Štajerce. Na kolodvoru v Sežani so jih tamošnji domačini in že prej došli gostje slovesno vspre-jeli. Vsa Sežana je bila praznično oblečena ta dan. Nad krasnim slavolokom pri vhodu v vas se je blestel napis: „Vam, ki ste naši!“

Ob 10. uri je bila sv. maša, katera se je zaključila s slavospevom v čast sv. Cirila in Me-toda. Po sv. maši se je vršilo zborovanje na vrtu g. župana sežanskega in deželnega poslanca Ma-horčiča. Vodja družbi g. T. Zupan je pozdravil skupščinarje in označil smer delovanja družbinega.

O tem je poročal g. tajnik kurat Zlogar, jako natančno in vestno sestavljeno poročilo o druž-binem delovanju v preteklem letu. Za njim pa je družbin blagajnik dr. Vošnjak poročal o denar-nem stanju družbinem, ki se sme imenovati po-voljen. Troškov je imela družba v prošlem letu 13258 gold. 9 kr.; dohodkov pa 15952 gld. 80 kr.; torej je prebitka 2704 gld. 71 kr. Vsega imetja ima družba sedaj v gotovini 14697 gld. 06 kr.

Družba deluje zlasti na Primorskem. Svoje šole ima v Trstu, Rojanu, na Greti, v Gorici, Pevmi, Podgori, Ločniku in v Celju na Štajerskem. Pri tem zboru so sklenili, da se ustanovi slovenska šola tudi v Velikovcu na Koroškem. Hvala Bogu, da dobe tudi Korošci svojo slovensko šolo, da se vsaj nekoliko zastavi jez nasilstvu besnih Nemcev.

Predsednikom je bil zopet izvoljen T. Zupan. Sploh je ostal ves stari odbor, le namesto odsto-pivšega dr. J. Tavčarja je izvoljen kurat in arhivar A. Koblar

Slovenci ne smemo zanemariti prepotrebne šolske družbe sv. Cirila in Metoda. Na laški in nemški meji je ta družba edina pomoč, edin bran-ik, da se slovenski otroci ne izneverijo milemu materinskemu jeziku slovenskemu. Doslej je druž-ba še vedno vrlo delovala v prospah i katoliški i narodni zavesti, kateri sta nam tako silno po-trebni. Upamo, da ohrani slavna družba i v bo-doče odločno svoj pristno slovenski, kato-liško-narodni značaj, ker le potem bo pro-cvitala in mogla uspešno delovati v prospah in slavo cele Slovenije. Nadejajoč se, da ostane slavna družba zvesta svojemu apostolskemu po-klicu med milim nam narodom, da bo odbijala vsak napad i na vero in na narodnost našo, pri-poročamo jo kar najgorkejše vsemu slovenskemu

občinstvu. Živi, rasti, cveti slavna družba pod okriljem svetih svojih zavetnikov Cirila in Metoda!

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Neki nemški časnik je priobčil novico, da bo na jesen razpuščen državni zbor, ker vlada ne more dobiti za-se stalne večine. Torej bodo zopet volitve, ako se to res zgodi. Liberalcem nemškim in drugim to seveda ni vesela vest, ker se boje, da z novimi volitvami njih pristaši zgube marsikje svoje mandate in bodo morali zapustiti državno zbornico. Konservativno-slovenski stranki se teh volitev pač ni treba bati.

V zadnjem času pretehtujejo mnogi časniki, kaj bo z **Bosno** in **Hercegovino**. Mažarji jo nikakor ne prepuste Avstriji, ker bi jim zaradi tega menda krona padla z glave. Toda v zadregi so vsekako. Ako pa jo združijo z Ogrskim, boje se, da dobe tam Slovani večino nad njimi. Hrvati in Slovaki združeni z Rusini in Rumuni bi res utegnili stisniti mažarski napuh. Zato nekaj modrujejo, naj se Bosna in Hercegovina združita z Dalmacijo v eno kronovino.

Mažarji nikjer in nikdar ne morejo zatajiti svojega pokoljenja tartarskega. To se je zopet pokazalo nedavno, ko so Slovaki z drugimi Slovani praznovali stoletnico rojstva slavnega pesnika Kollarja. V njegovem rojstnem kraju so hoteli njegovi rojaki z drugimi Slovani vred prirediti lepo slavnost, toda ogerska vlada je vse prepovedala. Došlo je mnogo gostov, ki pa so bili v nevarnosti, da bi jih „po šub“ domov poslali. Tamošnji hišni posestniki so dobili namreč povelje, da morajo vsakega gosta eno uro po dohodu naznaniti oblasti, sicer jih doleti kazen od 5—100 gold. Ko bi se kak posestnik le nekoliko spozabil, poslala bi vlada gotovo takega nesrečnega domov v spremstvu žandarjev. Ko so malo dni pozneje hoteli nekateri ljudje ogledati si dom Kollarjev, obstopili so žandarji hišo in tujce razpodili. Vidi se, da se Mažarji Slovanov bolj boje kakor kuge. Oliko se pri njih ne bomo učili. Hotentotje so se v desetih letih, odkar delujejo med njimi trapisti, več olike naučili nego Mažarji v tisoč letih. Mažar ostane Mažar!

Mladočehi so si vedno hujše v laseh. Dva njih prvaka sta si ustanovila vsak svojo stranko, ki sedaj druga na drugo meče blato. Tako se godi strankam, ki izbacnejo vero. Da bi vsaj to češkimi kmetom odprlo oči!

Kaj je novega po širokem svetu?

Pruski Poljaki so silno razljučeni nad svojimi poslanci, ki so glasovali v nemškem državnem zboru za vojaško predlogo. V Poznu se je vršil

27. julija volilni shod jako burno. Ljudstvo je glasno kričalo, žvižgalo in klelo nad svojimi poslanci. Čuli so se celo klici: „Na vislice ž njim!“ Tako se godi tistim, ki premalo pomislijo, komu glas dajo. Ko bi bile sedaj volitve, volili bi gotovo vse drugačne može.

Na **Bolgarskem** so se vršile 30. julija volitve v sobranje. Volitev se je vršila brez vsakega vladnega vpliva. Ministerski predsednik je celo ukazal, da se oblastva ne smejo vtikati v volitve; policija sme vmes poseči le na povelje volilne komisije. Kako pa je pri nas, zlasti na Oggerskem?

Na **Angleškem** štrajka okoli 30.000 rudniških delavcev. Več tovaren je moralo zaradi tega prenehati z delom.

V južni **Ameriki** so neprestani nemiri. Prevrat sledi prevratu. Ljudje pa se koljejo med seboj.

Nemški **šulferajn** propada vedno bolj. Med njegovimi udi je razširjena misel, da si društveni odborniki premastno plačujejo svoje delovanje.

Piše se nam:

Iz Dolenjskega. (Občinska volitev v Št. Rupertu.) — Gospod urednik! mislim, da ne bode te hudi, če Vam podpisani sitnež par vrstic zabavnega berila za Vaše radovedne naročnike pošljem. — Torej tam gori v Št. Rupertu imeli so pretečeni mesec občinsko volitev. Iskal sem poročila o njej po listih, toda zaman, vse molči; pa zakaj — ne vém, morajo že svoje vzroke imeti! — Do zdaj je tam gori že večkrat vladala „slovensko občino“ nemčursko-liberalna stranka, in da bi se ta odpravila, zbrala se je vendar enkrat slovenska stranka, katera bi bila rada oratarju Šent-ruperškemu k zmagi čez nemčurstvo pripomogla. Pri volitvi volilnih mož posrečilo se je novi stranki, da je zmagala z 19 možmi od 30 odbornikov, kar je pa povzročilo strastno agitacijo nemčurske stranke. Pride dan volitve župana, dan ropota, toda ne zračnega, kakoršen je letos v navadi, ampak ropota strank. Stara garda se vsede v svojej mogočnosti v volilno komisijo in župan g. grajščak Dolar „je štel glave svojih dragih in glejte, nobeden mu ni manjkal!“ Celo kočije so pridrdrale na bojišče. Da bi bila pa zmaga nemčurske stranke še gotovejša, je mož, katerega je slovenska stranka kandidirala, odklonil glasove in sicer v večo čast Tovtonije, in tako je nemčurski župan zmagal menda z 24 glasovi, kajti slovenski stranki ostalo je od 19 mož le 6 značajnih, drugi ostali so kukavice, žalostne kukavice. Pa bode te g. urednik prašali: Kako je to mogoče, da je dolenjski oratar tako omahljiv? Zato, ker tam gori oratar še vedno spi spanje tlake, ter boža trda kopita grajšaka. Pri-poveduje se tudi, da so se volilci ustrašili grožnje, da bodo zaslužek zgubili, ja še celo „cement“ za dolenjsko železnico je neki k nemčurski zmagi pripomogel.

Da je dan zmage pijača povikšala, se razume. Ubogi kmet, bodeš pa zopet pest stiskal, ko te bode župan, kateri slovensčine pravilno niti v besedi, niti v pisavi zmožen ni, pestil. — Čujem, da je novi g. župnik omislil faranom novo stolpno uro, ker stara

ni več kazala; torej dal Bog, da bi občanom nova ura kazala boljšo prihodnost, prihodnost zavesti in značajnosti. Za danes pa moram vendar le klicati: živel prostovoljna stara tlaka! Brencelj

Iz Idrije, dné 9. avgusta. — Hvala Bogu! vzdihnil smo, ko se je po svetu raznesel glas, da se je shod katoliško političnega društva v Novem Mestu sijajno obnesel. Da, hvala Bogu, čast pa meščanom in vsem katoliško zavednim možem prelepih dolenskih pokrajin! Novo Mesto je pokazalo v teku enega leta dvakrat svoj katoliško slovenski značaj; že vlani obhajal se je, akoravno bolj v skromnih razmerah predpraznik s slovenskemu katoliškemu shodu v Ljubljani; letos pa je veličastni popraznik zaključil vlani pričetno delo, in ta popraznik bila je slovesna manifestacija katoliškega čuta, kakoršne do sedaj Novo Mesto doživelo še ni!

Dolenska stran bila je do sedaj preveč pozabljena; svet se je le malo zanjo brigal; toda našli so se možje, ki so počeli v njej katoliško zavest buditi, in ravno ti možje, ljubeč svoj dom iz dna srca, budijo s krepko besedo tudi pravo domoljubje. Dom dolenski ni manj lep kakor dom gorenjski. Toda dom dolenski bil je pozabljen, — manjkalo mu je reklame. Železnica odprla je svetu skalno krasoto gorenjske strani — odprla bode pa tudi milo lepoto dolenske plati. Vi vinorodni griči novomeške okolice, in ve zlata polja prelepe šentjernejske ravnine, šumeče ve šume na Gorjancih in zdravilne ve vode v Toplicah — odprite svoja čuda, kažite svojo moč in svet bode strm nad prirodno krasoto nepoznane doslej dolenske strani! Glej, komaj se je počela graditi zaželjena železna cesta, že vidimo da se povzdigujejo v ceni pridelki dolenskih vinogradov, vrtov in njiv, da se dvigujejo zakladi dolenskih šum in zdravilnih vod!

In ti ljudstvo dolensko, ki prebivaš v teh blagoslovljenih krajih, pokazalo si na shodu novomeškem, da si verno in mirno, da častiš duhovnike Gospodove — Bog te blagoslovi! Sprejemaj gostoljubno ptujca pod streho — ki bode prišel krepiti si zdravje — občudovat lepoto tvoje zemlje! Toda tujcu vsakemu ne verjemi, imel bode sladke besede — a ti jim ne veruj. Verovalo si svojim duhovnikom — in nisi bilo goljufano; veruj jim tudi za naprej, ko te bodo svarili pred nekimi ptujci, sladkobesednimi sicer toda tebi pogubo donasajočimi, ko te bodo učili braniti dom svoj pred krvoželjnimi židovskimi pijavkami — ki bodo pregrešnim kobilicam enake prilezle z železnico, da pokončajo pridelek tvojih žuljavih rok in te poženo z otroci vred z doma, s sedeža predragih očetov tvojih! Teh se varuj, ljudstvo dolensko — teh, ki te derejo brez noža — duhovnike svoje pa, ki s teboj trpé in delajo, se poté in trudijo — te v časti imej kakor do sedaj — in srečno boš na srečnem domu svojem!

Domače vesti.

(Darila.) Kranjska hranilnica je darovala 800 gl. kmetijski podružnici v Krškem za vzdržavanje in obdelovanje njenih nasadov ameriških trt. — Gospa J. Hočevanjeva je naklonila 50 gl. podpore meščanski šoli v Krškem.

(Duhovske premembe na Dolenskem.) Kot kapelani pridejo č. gg.: Venceslav Vondrašek v Št. Jernej, France Indof v Prečino, Janez Jelenec v Podzemelj, France Češarek v Metliko, Anton Šmid na Vinico, Matevž Rihar v Lašče,

Viktor Koechler v Boštanj, Janez Legat v Križevu pri Kostanjevici, France Dimnik v Leskovec pri Krškem, Anton Medved, ml. v Mirno Peč, Vincencij Čibašek na Mirno, Alojzij Jaklič v Stari Log na Kočevskem, Karol Jaklič v Faro pri Kostelu, France Juvan na Dole.

(Zlata maša.) Na Veliki Slevici pri V. Laščah v prelepi podružnici Materè Božje, so 23. julija prav spodbudno obhajali zlato mašo tukajšnji rojak č. g. Jakob Gruden, umirovljeni župnik v Turjaku. Vsa soseska se je redke slavnosti veselila, toliko bolj ker se ne spominja, da bi se bila v tej cerkvi že kedaj taka slavnost obhajala. Že prej ta dan so naznaneli z streljanjem topičev, da se bode drugi dan nekaj nenavadnega obhajalo. Pri slovesnosti sami je v nedolgo dopoldan v cerkvi navdušeno govoril slavnostni govor preč. gosp. Lovro Gerjol, župnik Vel. Laški, sveto opravilo, katero je povišalo lepo petje, se se izvršilo v najlepšem redu; tako, da nam ta dan ne pride kmalu iz spomina. Naj omenim še, da so preč. g. zlatomašnik za spomin tukajšnji podružnici zvon za 207 k. podarili, za kar se sosesčanje hvaležno zahvaljujemo in želimo, da bi preč. g. zlatomašnik še dijemantno mašo v tej cerkvi obhajali.

(Program konjske dirke v trab l. 1893), katero priredi konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske v pondeljek 11. septembra t. l. v Št. Jarneji na Dolenskem in sicer v prvih dveh oddelkih samo za kmetske posestnike, t. j. take, ki svoja zemljišča tudi sami obdelujejo, v drugih oddelkih za vse brez izjeme. Dirka bode dné 11. septembra (v dan premovanja konj) popoludne ob 2. uri v Št. Jarneji, in sicer na novo prirejenem dirkališču — I. Dirka tri- in štiriletnih kranjskih žrebcev in kobil. Daljava 1600 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalci, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v štirih minutah na cilj. — Prvo (državno) darilo 200 kron. Drugo (drž.) darilo 100 kron. Tretje (deželno) darilo 50 kron. — II. Dirka starejših kranjskih žrebcev in kobil. Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalci, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v šestih minutah na cilj. Prvo (drž.) darilo 100 kron. Drugo (deželno) darilo 50 kron. Tretje (dež.) darilo 25 kron. — III. Dirka za konje brez razločka starosti in spola, tudi za valahe, ki so najmanj polleta lastnina enega in istega kranjskega posestnika. Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalci, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v šestih minutah na cilj. Prvo (dež.) darilo 100 kron. Drugo (dež.) darilo 50 kron. Tretje (dež.) darilo 25 kron. Četrto (dež.) 25 kron. — Gosposka dirka s parom konj brez razločka spola in starosti konj. Daljava 2400 metrov. Dirka se vrši le, ako se zglase trije tekmovalci. Častno darilo konjarskega odseka: Srebrna namizna oprava vredna 100 kron. — Udeležitev pri dirki je zglasti pismeno ali pa na dan dirke tudi ustmeno, najpozneje do 12. ure opoldne občinskemu uradu v Št. Jarneju. Za udeležitev v I., II. in III. oddelku plačati je pri zglastitvi 1 gl., v IV. oddelku 2 gl. vstopnine. Določila reda in drugih stvari povedo nalepljeni listi.

(Nakupovanje konj za c. in kr. vojno) se bode vršilo dne 11. septembra (na dan premovanja in dirke konj) opoldne ob 9. uri v Št. Jarneji in sicer po asentni komisiji, ki bo prišla to pot iz Kaniže.

(Darila za konjerejce) na Kranjskem v pospeševanje konjereje se bodo delila tudi letos iz

držayne blagajne, in sicer za kobile z žrebeti, tri do petletne kobile in eno do dveletne žrebice. Darila se bodo delila na Dolenjskem: 7. septembra v Ribnici, 11. septembra v Št. Jerneju, kjer bo isti dan tudi že omenjena konjska dirka in 12. septembra v Trebnjem. Kdor ima triletnega, za pleme primernega žrebca, ga tudi lahko pripelje, da ga komisija pregleda ter ga morebiti pozneje kdaj kupi.

(Na slovečji božji poti) sv. Roka in Marije Pomagaj na Tolstemyrhu župnije sv. Jerneja, se je veliki altar sv. Roka prav dobro popravil po mojstru Jožefu Hudaklin-u. Priporoča se ta sloveča božja pot, pobožnim romarjem, da letos prav v obilnem številu pridejo, ter se bo slovesnost obhajala 20. avgusta, t. j. v nedeljo po rojstvenem dnevu našega milega vladarja Franciška Josipa I. Gotovo bo vsacega zelo veselilo videti krasno prenovljeni veliki altar v zali hiši božji, ki stoji na lepem prostoru med vinogradi. Bog daj lepo vreme in obilo romarjev, ter pobožnih vernih kristijanov omenjeno nedeljo na žegnanji. Tudi mojstra priporočamo vsem onim, ki ga potrebujejo.

(Novo postajališče) na dolenjski železnici se bo naredilo v Št. Vidu pri Zatičini.

(Osebnosti.) Dr. Alois Homan, okrožni zdravnik v Prevojah, pride v isti službi v Radeče pri Zidanem Mostu; A. Bobek, okr. zdravnik v Ribnici, gre v stalni pokoj.

(Okrajna posojilnica) se je ustanovila v Mokronogu dne 3. t. m. Načelnik ji je J. Virant, župnik; namestnik in tajnik J. Ravnikar, nadučitelj; blagajnik J. Sbil; odbornika J. Rohrman in Fr. Zupančič. Namestnika sta: A. Majcen in K. Šašelj. Računski pregledniki: M. Barbo, župnik trebelski, J. Errath in Fr. Zupančič. — Enaki okrajni posojilnici se ustanovita v Kostanjevici dne 13. t. m. in v Radečah pri Zidanem Mostu 15. t. m.

(Griža) se je jela hudo širiti v leskovski fari pri Krškem.

(Vročinska bolezen) se razširja v Metliki in jih je že nekaj pobrala.

(Sreča opoteča.) Spomladi l. 1889. je Kamničan Kornelij Nastran zadel glavno Tisovo srečko in dobil 100.000 glđ. Naselil se je s svojo soprogo v Gradcu. Nekoliko potem je zadel zopet neko ljubljansko srečko in pričel trgovino na svojo roko. A ni mu šlo po sreči! Kmalu je obubožal in pred kratkem celó zblaznel. Pred nekaterimi dnevi ga je graško namestništvo dalo pod oskrbništvo.

Razne vesti.

* (Ptiči varni pred preganjalci.) Znano je, da Lahi ob času ptičje selitve spomladi in jeseni polove neštevilno ptičev. Dolgo se je že izražala želja, da bi laška vlada to prepovedala, ali vsaj omejila. Sedanjí laški poljedelskiminister je zvršil načrt za to postavo, katerega bo v kratkem predložil laški kamori. Po tej postavi bo prepovedano razdirati gnezda in loviti ptiče s strupom ali z drugimi omotnimi sredstvi, zlasti še v nočnem času. Kdor to postavo prelomi plača kazni 30 frankov, in kdor prodaja ptiče v tej dobi plača 300 do 400 frankov. Bog daj, da bi obveljala ta postava.

* (Papiga — požigalka.) Koncem preteklega meseca se je pripetila v Milanu strašna nesreča. Zvečer nekega dne je papiga s perutnicami prevrnila petrolejno svetilko. Olje se je razlilo in unelo. Polilo je tudi nekega psa, ki je ležal pod mizo. Divje tuleč

je tekel pes ven ves v plamenu. Neki strežaj ga je hotel rešiti s tem, da bi ga ovil s svojim predpasnikom; a pes je planil vanj ves besen, vrgel ga na tla in ga silno razmesaril. Pes je kmalu potem poginil, ker je ves opečen osteklenel. Strežaj je imel hude rane na vratu in na ramah. Odnegli so ga proč, a kmalu je umrl v hudih bolečinah. Nato je še zbolela nevarno hišna posestnica neka baronica od samega strahu.

Razglas.

Št. 14004

Vsled odloka vis. c. kr. trgovskega ministerstva z dné 21. julija 1893, št. 36948 se določí v svrhu političnega obhoda v smislu naredbe z dné 25. januarja 1879 drž. zak. št. 19, ter da se izreče mnenje sè stališča krajevnih interesov gléde načrta spreminjenega vodotoka pri postaji Trebnje, proge Ljubljana-Grosuplje, Rudolfovo-Straža dolenjskih železnic in da se ob enem vrše obravnave gléde razglasitve

dan na 5. septembra 1893 ob 9. uri dopoldne na licu označenega prostora.

Podrobni načrti in zemljeodkupni črtež sta pri županstvu v Trebnjem v času od 16.—30. avgusta t. l. vsakomur v pogled. Ó tem se obvestijo udeleženci s pristavkom, da jim je prosto, da napovedó pri tej komisiji proti nameravam razlastitvi ugovore ali pa opomine proti stavbinem načrtu o njegovem pomenu.

Za izvršitev omenjene obravnave je od vis. c. kr. deželne vlade v Ljubljani z odlokom z dné 1. avgusta t. l. št. 10021 odločen podpisani c. kr. okrajni glavar.

C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo, dné 11. avgusta 1893.

C. kr. okrajni glavar:

Oto vitez Vesteneck, s. r.

Dražbeno naznamilo.

Preložitev okrajne ceste v Žužemberku bode se potom zmanjševalne dražbe oddajala

dne 3. septembra 1893 pri okrajnocestnem odboru v Žužemberku od 2. do 4. ure popoldne.

Po načrtu znaša preložitvi odmerjena proga 620 m ali 327 sežnjev; troški za to preložitev pa so odmerjeni na 4936 glđ. 09 kr.

K tej dražbi vabijo se podjetniki s tem pristavkom, da so jim dotični načrti, preudarki troškov in drugi stavbinski pogoji na razpolago v pisarni okrajnocestnega odbora v Žužemberku h. št. 91 vsak dan ob navadnih uradnih urah.

Kdor želi, vdeležiti se dražbe, ima položiti pred njenim pričetkom 5% (246 glđ.) varščine, katero bode moral prejernih povišati po končanej dražbi in zaključku zapisnika na 10%; vsem drugim se bode pa vrnila takoj.

Pravilno sestavljene in zapečatené pismene ponudbe (oferte), kolekovane s kolekom 50 kr., katerim je priložena 10% varščina, polagati je najkasneje do dne 3. septembra 1893 pred pričetkom ustne zmanjševalne dražbe.

Okrajnocestni odbor Žužemberk,

dné 8. avgusta 1893.

Fran Walland,

(178—1)

prvomestnik.

Kuharica išče službo,

vešča vsega gospodarskega in poljskega posla. Ponudbe naj se pošiljajo na Marijo Lukše, kuharica v Granašini pošta Maksimir pri Zagrebu. (186—1)

Zahvala.

Za mnogobrojne častitke k moji zlati maši, izrekam vsim prijateljem in znancem svojo najsrčnejšo zahvalo in se priporočam v prijazni spomin in molitev.

Turjak, dné 10. avgusta 1893.

(199)

Jakob Gruden.

Razpis.

Št. 7390

Na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Novem Mestu, — z dveletnim poučevanjem in slovenskim učnim jezikom, — izpraznenih je 9 deželnih ustanov za prihodnje šolsko leto 1893/94, katero se prične 3. novembra 1893.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, lepega vedenja in so z dobrim uspehom dovršili vsaj ljudsko šolo. Prednost imajo taki kmetijski sinovi, od katerih je upati, da se bodo potem na svojem domu s kmetijstvom, vino in sadjerejo pečali.

Učenci z ustanovami dobivajo brezplačno hrano, stanovanje in poduk v šoli, obleko si pa morajo sami preskrbovati.

V šolo sprejemajo se tudi:

1. Plačujoči učenci, kateri plačujejo po 30 kr. na dan za hrano in stanovanje in pa 20 gld. šolnine na leto in
2. eksternisti, ki zunaj šole stanujejo in plačujejo le šolnino.

Lastnoročno pisane slovenske prošnje, ki morajo biti kolekovane s kolekom 50 kr., se imajo

do 15. septembra 1893

isročiti vodstvu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Novem Mestu.

Prošnjam priložiti je rojstni list, spričevalo dovršene ljudske ali srednje šole, zdravniško potrdilo o čvrstem telesu in trdnem zdravju, in župnijsko spričevalo o lepem vedenju.

Prošnjam za sprejem proti plačilu, priložiti je revers ali obvezno pismo starišev, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani,

(198—1)

dné 7. avgusta 1893.

Učenec,

ki je zmožen nemškega in slovenskega jezika in dobrih starišev, se sprejme takoj v prodajalnico z mešanim blagom pri

Franc Uranikarju,

v Laškem Trgu.

(196—1)

Na prodaj

(182)

posestvo s petimi vinogradi, zidanico in vinsko posodo, njivami za 25 mernikov posevke in nekaj senožet za košnjo. Hišno poslopje obstoji iz dveh sob, pōda in pod tistim klet, hleva za živino, treh svinjakov in kozolca s štirimi štanti. Več se izvé pri Janez Nahtigal-u, posestniku v Bajhovcu pri Trebelnem p. Mokronog.

Logarji se sprejmejo.

Isti morajo biti trdnega zdravja, zmožni slovenskega in nemškega jezika, ter imeti vednosti ljudske šole. Letne plače dobijo 180 gld., prosto stanovanje, drva in nekaj zemlje v užitek. Odsluženi vojaki imajo prednost. — Ponudbe naj se pošiljajo knez Auerspergovemu gozdarskemu uradu v Sotesko, pošta Dvor pri Žužemberku.

(101—1)

Pokrit sejmarski voz, dobro ohranjen, je na prodaj.

Več pové opravništvo „Dol. Novic“. (195-1)

V prodajalnico z špeciarijskim blagom in železnino se sprejme takoj

Učenec.

Isti mora biti dobrega zdravja, lepega vedenja in je moral I. gimnazijo ali vsaj ljudsko šolo prav dobro dovršiti.

Franc Kastelic,

(197—1)

v Kandiji pri Novem Mestu.

Izvrstno črno vino

ima na prodaj

(194)

grajsko oskrbništvo Raka.

Dva učenca

se prejemata takoj v prodajalnico z mešanim blagom v Kostanjevici pri

(190)

Alojziju Gatsch.

Grajščinska kovačija

na Raki se dá na več let v najem v podkovstvu izprašanemu kovaču. Tudi bi lahko imel gostilno ravno tam. Več se izvé pri grajskem oskrbništvu na Raki.

Naročila na izvrstne ameriksanske trte

(vkoreninčene) posebno Portalis in Salons, pa tudi navadne Riparie vrste, sprejema

(193—1)

grajsko oskrbništvo na Raki.

Prostori sedanje pošte

na glavnem trgu, pripravni za prodajalnico ali gostilno se oddajo v najem. Natančneje pové lastnica pl. Fichtenau.

Krojaški pomočnik,

kateri je vaje prirezovanja, ima delo proti ugodnemu plačilu po dogovoru pri

(189-1)

Ani Schweiger
v Črnomlju.

V graščini Volavče pri Št. Jerneji
je na prodaj

50 veder izvrstnega belega vina,
po nizki ceni in v vsaki množini.

Kovačnico

da v najem za več let Anton Pirnat, posestnik v Gradcu pri Metliki. Orodje je vse novo in za dva ognja pripravljeno. Vpraša se lahko do 10. avgusta t. l., drugi pogoji se zvedo ravno tam.

(181-2)

Kovček z usnenimi uzorci

(Musterkoffer)

je izgubljen na Litijški pošti med Novomestom, Trebnjem in Litijo. — Kovček je za vsacega brez vrednosti, lastniku je pa veliko na njem ležeče, torej naj ga pošlje, kdor ga je našel, gospodu Jos. Seunik-u v Ljubljano, Slonove ulice. Tam dobi tudi za to dostojno plačilo.

(177-2)

Hiša na prodaj.

V Sodražici nasproti pošte na glavnem trgu, št. 33 prej imenovano pri „Plutu“, kjer je bila štacuna in krčma, je iz proste roke na prodaj in sicer: Pod hišnim podstrešjem je 6 sob, 2 kuhinji, 1 čumnata in velika vinska klet, dalje je s sadnim drevjem obsajen vrt in na vrtu skeden, dva živinska hleva in drvarnica. Ako želi kupec imeti še zraven tega njivo, košenico ali pašnik, dobi tudi lahko in po jako nizki ceni. Natančneje se zve pri lastnikih, oziroma pri

Jože Vesel-u,

(179-2)

v Zamostecu pri Sodražici

Na prodaj

je za tri gatteržage vsa železnina, 1 žaga za tavoletе, vsakovrstne kolesa za remenje in kolesa za hitri tek (Schwungräder) zobna kolesa, vsakovrstna tečaja (Lager), osi (Wellen); dobi se tako železje po nizki ceni in novo ali malo rabljeno vsake vrste za mline in žage pri

Janezu Lenard-u,

(140-6)

v Rajhenburgu.

Ograja iz litega železa

se cenó dobi pri

(178-2)

G. Tönnies-u v Ljubljani.

Fotografije

dolenjskih mest in krajev ima na prodaj

J. Krajec v Novem mestu.

Novomesto: Odgovorni urednik Josip Benkovič. — Izdajatelj, založnik in tiskar J. Krajec.

V Ameriko

se pride iz Ljubljane v Nju-Jork skozi Basel, Pariz, Havre v najmanj dneh za 106 gold. Na ladijo se vstopi vsako saboto v Havru, iz Basela se odhaja vsaki četrtek. — Kedor želi todi potovati, naj se obrne na Zwischenbarta v Basel (Schweiz).

(166-3)

Na prodaj je nov mlin,

s tremi tečaji, prav dobro narejen, voda visoka ter jo je zmirom dosti, v dobrem kraju eno uro od železnice, pri cesti in je v obližji tudi premogokop. Pri najemu so tudi njive in travniki. Plačati je jeden del takoj, ostalo pa se lahko plačuje v letnih obrokih. Več se izve pri Janezu Lenardu, v Rajhenburgu na Štajerskem.

(139-6)

V kavarno v Novem Mestu

se sprejme

učenec,

kteri je vsaj ljudsko šolo dovršil in ima veselje do te obrti. — Več se izve pri lastniku

(184-1)

Janez Schmidt-u.

V Dol. Podborštu, pošta Mirnapeč se iz proste roke prodá

posestvo v dobrem stanu,

obstoječe iz zidane hiše in vsega gospodarskega poslopja, njiv za 25 mernikov posevte, 1½ orala travnikov in dveh oralov hoste. — Ceno pové lastnik

(185-1)

Matija Žagar.

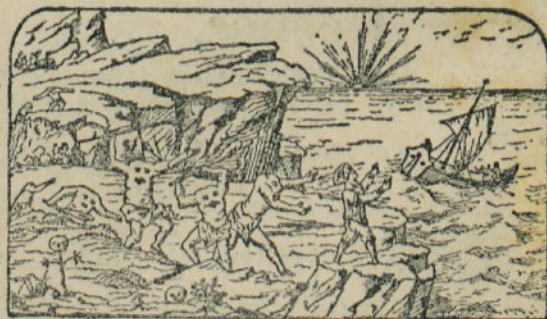
Na prodaj je posestvo

s skupno soseskino hosto in tremi njivami za 500 glđ., z štirimi njivami pa za 700 gold. Natančneje pové J. Cvelbar v Dol. Stari vasi št. 34. pošta Št. Jernej.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slov. ljudstvo priredil F. Haderlap.

Te pravljice so sedaj popolnoma v 51. zvezkih na svitlo prišle, in se dobijo pri založniku J. Krajeu in po vseh slov. bukvarnah.